

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissyttrande Ds 2017:43 - Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ku2017/01905/DISK)

Girona Sámesearvi har erbjudits möjlighet att lämna yttrande på regeringens förslag till konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket. Girona Sámesearvi vill med anledning av detta lämna följande synpunkter:

Girona Sámesearvi tillstyrker förslaget till att införa en konsultationsordning mellan regeringen och Sametinget. Föreningen avstyrker inte förslaget att en konsultationsplikt även införs för statliga förvaltningsmyndigheter eller på regional och kommunal nivå, men vill lyfta en del otydligheter och svårigheter som behöver justeras i förslaget.

Samerna som urfolk och samiska rättigheter

Det faktum att samerna är ett urfolk i Sverige innebär långtgående skyldigheter för staten att på allvar tillgodose samernas rätt till självbestämmande, med utgångspunkten i att det samiska folkets rätt är lika stor som det svenska folkets rätt. Sverige har även återkommande fått skarp internationell kritik för sin underlåtenhet att förbättra samernas ställning i Sverige och aktivt arbeta för att öka det samiska självbestämmandet. En del av denna kritik redovisas i departementsskrivelsen. Men vad som saknas är den grundläggande utgångspunkten om att Sametingets möjlighet att bli konsulterad, såväl som lokala samers möjligheter att bli konsulterade genom exempelvis sameföreningarna, i frågor som rör det samiska folket och det samiska samhället, grundas på att samerna är ett av de statsbärande folken i Sverige och ska därmed ha möjlighet att påverka sin egen vardag och framtid. Avsaknaden av denna grundläggande utgångspunkt är en stor svaghet i regeringens förslag.

När urfolksdeklarationen lades fram 2007 så var denna en framförhandlad kompromiss mellan de förhandlande parterna. Urfolksdeklarationen kan därför inte tolkas som en standard eller ett tak för hur långt urfolksrätten sträcker sig. Sedan 2007 har urfolksrätten utvecklats och förståelsen för vad urfolks rättigheter innebär har ökat. Den svenska regeringens röstförklaring i samband med undertecknandet av deklarationen och den syn som regeringen för fram i detta förslag avseende innebörden i *free, prior and*

informed consent är inget som Girona Sámesearvi kan ställa sig bakom. Urfolks rätt till att lämna sitt på förhand, fria och informerade samtycket är ingen fristående rättighet utan grundar sig i en materiell rätt till antingen egendom eller kultur. Därmed är det också fullt möjligt att det finns fall där samtycket kan uttryckas som ett veto exempelvis vid exploateringar med stora konsekvenser för samernas materiella rättigheter. Att som regeringen hänvisa till FPIC som en metod eller princip för att säkerställa verkligt samråd och dialog är inte tillräckligt.

Den lagstiftning som idag urholkar samernas rättigheter och det samiska samhällets möjligheter till att skapa en långsiktig, hållbar och livskraftig framtid består. Plan- och bygglagen, Skogsvårdslagen, Minerallagen och Miljöbalken är exempel på lagar som inte tillräckligt skyddar de samiska markerna eller ger samerna det inflytande över sina traditionella områden som vi efterfrågar. Girona Sámesearvi kan inte se att regeringens förslag till konsultationsordning och möjligheten för Sametinget, samebyar eller sameföreningar att få delta i beslutsprocessen, i sak kommer att förändra denna orättvisa så länge inte förändringar i övrig lagstiftning genomförs. Förhoppningsvis kommer dock konsultationerna på sikt kunna bidra med att Sametingets möjligheter att påverka lagstiftningen förbättras, även om erfarenheterna från Norge visar på svårigheter t.ex. gällande Mineralloven.

Konsultation som procedur och erfarenheter av lokala samråd

Girona Sámesearvi har lång erfarenhet av lokala samråd med Kiruna kommun både i det lokala samverkansorganet Kommunen – Samerna samt de samråd som hålls inom ramen för Minoritetsspråkslagen. Vår erfarenhet visar att det hos kommunen saknas en grundläggande kunskap om urfolksrättigheter och samiska rättigheter och därtill även en ovilja att öka det samiska inflytandet och skapa en förståelse hos den lokala väljarkåren varför ett ökat samiskt inflytande är en nödvändighet. Det är en hård lokal politisk debatt i Kiruna kommun, mot samiskt inflytande och samiska rättigheter som politiker och tjänstemän inom kommunen anpassar sig efter. Å den andra sidan saknas det även resurser för de lokala samebyarna och sameföreningarna att långsiktigt kunna bygga upp kompetens för att bidra till konstruktiva konsultationer. Girona Sámesearvi föreslår därför följande förändringar:

Girona Sámesearvi anser att begreppet konsultation ska användas konsekvent i lagförslaget. Begreppet samråd bör således strykas från förevarande lagförslag (1 §) samt i förslaget om ändring i lag (2009:724) 5 § 2 st.

Initiativrätt till en konsultation ska ges även till samiska aktörer, inte endast till staten, då detta är utgångspunkten för en jämbördig och konstruktiv relation.

Lagförslagets § 2 tar inte tillräckligt stor hänsyn till samebyarnas särskilda rättsställning. I exempelvis exploateringsärenden eller plan- och byggärenden är samebyarna sakägare och ska enligt annan lagstiftning samrådas med. Hur denna lagstiftning kompletterar samebyarnas rätt och hur avvägning ska ske mellan Sametinget synpunkter å ena sidan, samebyarnas å den andra sidan, och kanske därutöver sameföreningarnas synpunkter, framgår inte av förslaget. Samebyarna ska även själva kunna avgöra huruvida de vid en konsultation vill företrädas av SSR eller inte.

På sidan 88 framgår det att förslaget förutsätts bygga vidare på de upparbetade rutiner för samråd som förvaltningskommunerna för minoritetsspråken redan har och att förslaget till ny konsultationsordning inte kommer att generera några ökade kostnader. Utifrån föreningens erfarenheter av lokala samråd är inte dessa konstruerade för att kunna fungera som jämbördiga arenor för konsultation. Dels har inte föreningen ekonomiska resurser att ersätta föreningens medlemmar att delta på möten under arbetstid om det inte utgår ersättning för förlorad arbetsförtjänst, dels anser vi att det måste ställas högre krav på kommunen att organisera konsultationerna på ett sådant sätt och med ett sådant konkret innehåll att verkligt inflytande kan ges. De befintliga samrådsorganen är inte organiserade på detta sätt. Obligatoriska, återkommande utbildning för de som ska ingå i konsultationerna borde därutöver införas för samtliga parter.

För Girona Sámesearvi

Irene Kuhmunen

Ordförande